

ΜΠΕΡΝΤ ΡΙΞΙΝΓΚΕΡ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩ ΑΛΛΑ ΟΙ ΕΥΡΩΠΑΙΟΙ

Αριστεροί οικονομολόγοι επεσήμαναν ήδη στη δεκαετία του '90 ποια προβλήματα θα ανέκυπταν από τη θέσπιση ενός κοινού νομίσματος χωρίς τη δημιουργία μίας κοινής δημοσιονομικής, οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Υπό αυτές τις προϋποθέσεις ήταν προφανές ότι το ευρώ θα έκανε τους ισχυρούς ισχυρότερους και τους αδύναμους πιο αδύναμους. Εφόσον οι χώρες, σε περίπτωση απώλειας της ανταγωνιστικότητάς τους, δεν έχουν τη δυνατότητα να υποτιμήσουν το νόμισμά τους για να προστατεύσουν την οικονομία τους έστω και για περιορισμένο χρονικό διάστημα, παραμένει γι' αυτές μόνον ο σκληρός ανταγωνισμός για το φθηνότερο κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος ή, κατά τη διατύπωση του Άλφρατερ, «η αρνητική ολοκλήρωση της Ευρώπης μέσω απλής απελευθέρωσης της αγοράς και απορρύθμισης της πολιτικής». Τα κριτήρια σταθερότητας του Μάαστριχτ φανέρωσαν ότι οι μεγάλοι κάτοχοι του χρήματος με τα συμφέροντά τους για νομισματική σταθερότητα, επικράτησαν ενάντια στα κοινωνικά συμφέροντα των πολιτών της Ευρώπης. Ούτε ένα κοινωνικό κριτήριο (κατώτατοι μισθοί, κοινωνικά πρότυπα κ.λπ.) δεν συμπεριλήφθηκε στον κατάλογο των προϋποθέσεων για το ενιαίο νόμισμα.

Οι έτσι κι αλλιώς υπαρκτές οικονομικές ανισορροπίες επιδεινώθηκαν και επιδεινώνονται από το γερμανικό «εξαγωγικό μοντέλο». Η γερμανική οικονομία, βασιζόμενη στο βέλτιστο προσανατολισμό βασικών τομέων της βιομηχανίας προς την παγκόσμια αγορά, σε υψηλά πρότυπα παραγωγικότητας και στη μείωση του μισθολογικού επιπέδου που επέβαλε πολιτικά η *Ατζέντα 2010*, επέτυχε και επιτυγχάνει γιγαντιαία εξαγωγικά πλεονάσματα, τα οποία αυξάνουν τα ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών των χωρών της Μεσογείου και το χρέος τους. Η πλειοψηφία του γερμανικού πληθυσμού ζει πολύ κάτω από τις δυνατότητες αυτής της χώρας και δεν απολαμβάνει τους καρπούς της εργασίας της.

Η Μέρκελ ως είδωλο μίσους στην πληττόμενη από την κρίση Ευρώπη

Η διάσωση των τραπεζών και των επενδυτικών εταιρειών που απέτυχαν κερδοσκοπώντας στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές, κόστισε μόνο στις χώρες τις ΕΕ, πάνω από ένα τρισεκατομμύριο Ευρώ, και αύξησε σημαντικά το κρατικό χρέος. Η επιβληθείσα υπό την ηγεσία της Κυβερνήσεως Μέρκελ πολιτική λιτότητας οδηγεί σε περαιτέρω αποδιάρθρωση του κράτους πρόνοιας. Ιστορικά δεν υπάρχει παράδειγμα επιβολής πολιτικής λιτότητας για την αντιμετώπιση οικονομικής κρίσης, το οποίο λειτούργησε. Το επακόλουθο αυτής της πολιτικής θα είναι αναπόφευκτα η επιδείνωση της κρίσης και η μαζική αύξηση της ανεργίας με όλα τα κοινωνικά επακόλουθα. Αυτός είναι ένας σημαντικός λόγος για τον οποίο η Μέρκελ καταντά όλο και περισσότερο είδωλο μίσους στις βαλλόμενες από την κρίση περιοχές της Ευρώπης.

Το μόρφωμα ενός καπιταλισμού ωθούμενου από τις χρηματοπιστωτικές αγορές ήταν σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα της μαζικής αναδιανομής υπέρ των ιδιοκτητών χρήματος και κεφαλαίου τα τελευταία 20 χρόνια. Το μόρφωμα αυτό δεν ήταν σε θέση να αναδείξει ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης και συσσώρευσης. Αντιθέτως, όχι μόνο επέφερε τη μεγαλύτερη χρηματοοικονομική κρίση από το 1929 αλλά και έθεσε σε κίνηση μια γιγαντιαία καταστροφική διαδικασία: Το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών μεγάλωσε ακόμη περισσότερο, τα συστήματα κοινωνικής κάλυψης θυσιάστηκαν και διαλύθηκαν εν μέρει ή ολοκληρωτικά, η μαζική ανεργία αυξήθηκε, ο αριθμός των επισφαλών εργαζομένων έχει επεκταθεί μαζικά, ολόκληρες οικονομίες ωθούνται στην καταστροφή. Η πλειονότητα των πολιτικής ελίτ δεν διαβλέπει καμμία έξοδο από την υποταγή στις προσταγές των χρηματοπιστωτικών αγορών και είναι πρόθυμη να θέσει εν αμφιβόλω ακόμη και συστατικά στοιχεία της αστικής δημοκρατίας.

Η περαιτέρω οικονομική απόκλιση των χωρών της Ευρωζώνης υπονομεύει τα θεμέλια του Ευρώ. Εν ονόματι της διάσωσης του Ευρώ καταστρέφεται η βάση του νομισματικού συστήματος του Ευρώ. Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι η νομιμοποίηση των εκλεγμένων κυβερνήσεων δύναται να διατηρηθεί με ποσοστό ανεργίας άνω του 20 τοις εκατό στην Ελλάδα, Ισπανία και Πορτογαλία, άνω του 12 τοις εκατό στην ΕΕ, και με ποσοστό ανεργίας των νέων άνω του 50 τοις εκατό σε ορισμένες χώρες.

Το τίμημα της γερμανικής πολιτικής περί το Ευρώ είναι υψηλό

Ποιες προοπτικές μπορούν να προσφέρουν αυτές οι κυβερνήσεις στον πληθυσμό τους, με αρνητική οικονομική ανάπτυξη, με κοινωνικά συστήματα υπό διάβρωση, με αυξανόμενη φτώχεια και με το ξεπούλημα δημόσιας ιδιοκτησίας;

Η Καγκελάριος Μέρκελ διατυπώνει ευθέως αυτό που θέλει: «Πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι στα επόμενα χρόνια θα επιτύχουμε και μια συνοχή σε σχέση με την ανταγωνιστικότητα εντός της Ευροζώνης; Και δεν εννοώ τη συνοχή στην ανταγωνιστικότητα στον μέσον όρο των ευρωπαϊκών χωρών, αλλά την ανταγωνιστικότητα που μετράται από το αν μας επιτρέπει την πρόσβαση στις διεθνείς αγορές.» Το τίμημα όμως της πολιτικής αυτής που αποσκοπεί να καταστήσει την Ευρώπη τον πλέον ανταγωνιστικό κοινωνικό χώρο παγκοσμίως, είναι για πολλούς πολίτες πολύ υψηλό. Δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι θα συνεχίσουν να το πληρώνουν.

Η απάντηση των ευρωπαϊκών λαών στην πολιτική αδίστακτης υποταγής στα συμφέροντα του παγκοσμίου κεφαλαίου μπορεί να λάβει αντιδραστική ή προοδευτική κατεύθυνση. Υπάρχει ο σαφής κίνδυνος της ανάπτυξης δεξιών λαϊκιστικών ή φασιστικών δυνάμεων, οι οποίες θα στρέψουν τη διαμαρτυρία κατά της πολιτικής αυτής σε επικίνδυνες κατευθύνσεις.

Η αποτυχία του τελευταίου σεναρίου θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από το αν τα αριστερά κόμματα και οι οργανώσεις θα κατορθώσουν να μορφώσουν μια αξιόπιστη εναλλακτική λύση και να την εδραιώσουν κοινωνικά. Η εναλλακτική αυτή λύση θα πρέπει να είναι ικανή να προσδώσει έναν πολιτικό προσανατολισμό και μια προοπτική στην ίδια υπάρχουσα δυσαρέσκεια και στην αντίσταση κατά της πολιτικής της τρόικας. Για πολλούς λόγους φρονώ ότι το αίτημα για μια νομισματική ένωση με πολιτικά ρυθμιζόμενες ανατιμήσεις και υποτιμήσεις, όπως προτάθηκε από τον Όσκαρ Λαφονταίν, δεν προσφέρει οποιαδήποτε προοπτική. Σε περίπτωση κατάρρευσης του ευρωσυστήματος ή της εξόδου μεμονωμένων χωρών τούτο θα ήταν βέβαια μια καλή εναλλακτική λύση έναντι μιας εντελώς ανεξέλεγκτης διαδικασίας. Θα ήθελα παρολαυτά να παραθέσω κάποιους λόγους οι οποίοι συνηγορούν ενάντια σε αυτήν την ιδέα:

- Ο ΣΥΡΙΖΑ δικαιολογημένα εναντιώνεται στην έξοδο της Ελλάδας από το Ευρώ, επειδή η υποτίμηση του νομίσματος θα καθιστούσε μεν τις εξαγωγές φθηνότερες, τις εισαγωγές όμως ακριβότερες. Η τιμή του εισαγόμενου αργού πετρελαίου και άλλων ζωτικών προϊόντων (μεταξύ άλλων και τρόφιμα) θα ανέβαινε αυτόματα, ενώ είναι αμφίβολο τι θα μπορούσε να εξαγάγει η Ελλάδα φθηνότερα. Ένα εθνικό γερμανικό νόμισμα θα ανατιμάτο αυτόματα κατά 30 τοις εκατό ή περισσότερο.
- Τα μικρά νομίσματα δεν θα μπορούσαν να αμυνθούν ενάντια στην κερδοσκοπία των διεθνών χρηματοπιστωτικών αγορών. Ο Έλμαρ Άλτφατερ γράφει: «Η ιδέα ότι τα μικρά νομίσματα θα μπορούσαν να συναγωνιστούν στην γεωπολιτική του νομισματικού ανταγωνισμού και να λύσουν τα οικονομικά τους προβλήματα είναι αφελής.» Εγώ δεν θα έφτανα σε αυτόν τον χαρακτηρισμό, πάντως η λύση των οικονομικών ανισοροπιών μέσω του νομίσματος είναι θεωρία που δεν στέκει.

- Οι οικονομική αλληλοδιείσδυση είναι εδώ και καιρό ευρωπαϊκή όπως και διεθνής. Πρόκειται μήπως, έστω και χονδροειδώς, για αμιγώς ομοιογενείς εθνικούς οικονομικούς χώρους, οι οποίοι είναι ικανοί να απορροφηθούν εκ νέου σε μια Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση;

Μια κοινωνική Ευρώπη μπορεί να προέλθει μόνο εκ των κάτω

Ζωτικής σημασίας για την επιβολή αριστερών θέσεων είναι να μπορούν να προσληφθούν από προοδευτικές κοινωνικές δυνάμεις. Μια εναλλακτική λύση για τις πολιτικές της Μέρκελ και της Τρόικας θα αναπτυχθεί στην Ευρώπη μόνο εκ των κάτω. Οι θέσεις της αριστεράς θα πρέπει να συνδεθούν με τις συγκρούσεις, τους αγώνες, τα κοινωνικά κινήματα της Ευρώπης και να προσληφθούν από αυτά.

Πολλοί Ευρωπαίοι δεν κατεβαίνουν στον δρόμο υπέρ ή κατά του Ευρώ, αλλά ενάντια στις επιθέσεις της τρόικας, ενάντια στις περικοπές μισθών και συντάξεων, στη μαζική ανεργία, στο ξεπούλημα της δημόσιας περιουσίας, ενάντια στην υπερβάλλουσα δύναμη των τραπεζών, στην άδικη διανομή του πλούτου, στη συντριβή των συλλογικών διαπραγματεύσεων και στην κατάργηση δημοκρατικών δικαιωμάτων, ή υπέρ υψηλότερων μισθών και κοινωνικής ασφάλειας. Αν και τα γερμανικά συνδικάτα διστάζουν να συμμετάσχουν σε πανευρωπαϊκές διαμαρτυρίες, πραγματοποιήθηκαν και πραγματοποιούνται παρολαυτά γενικές απεργίες συντονιζόμενες διακρατικά, για παράδειγμα τον Νοέμβριο στην Πορτογαλία, στην Ισπανία, στην Ελλάδα και στην Ιταλία.

Κατά τους αγώνες αυτούς, και όχι μόνον αυτούς, ζυμώνονται νέες σχέσεις δυνάμεων, τις οποίες η αριστερά μπορεί να συνεπηρεάσει, και εντός των οποίων μπορεί να δομήσει έναν πολιτικό προσανατολισμό για την προοδευτική μεταβολή των κοινωνικών σχέσεων στην Ευρώπη. Ο τέως πρόεδρος του Συνδικάτου των Ιταλών Εργατών Μεταλλουργίας (FIOM-CGIL) Τζόρτζιο Γκρεμάσι έχει συλλάβει το νόημα: «Δεν πρέπει να ξεκινήσουμε από το νόμισμα αλλά από την οικονομική και δημοσιονομική πολιτική και από τα θεσμικά όργανα στα οποία εδράζεται η πολιτική αυτή. Αυτό που πρέπει να διαλυθεί είναι η Ευρώπη των νεοφιλελεύθερων συμβάσεων και υποχρεώσεων. [...] Η υποτίμηση της εργασίας με σκοπό την προώθηση των εξαγωγών, η οποία χαρακτηρίζει το ενιαίο νόμισμα, πρέπει να σταματήσει. Ομοίως πρέπει να αντιστραφούν τα μέτρα λιτότητας, και για τον σκοπό αυτό είναι αναγκαία η δημοκρατική διαβούλευση εντός του λαού. Οι ευρωπαϊκές συμβάσεις και υποχρεώσεις θα πρέπει να υποβάλλονται σε δημοψηφίσματα. Το ζήτημα του νομίσματος τίθεται κατόπιν, αφού ανατραπεί η νεοφιλελεύθερη πολιτική.»

Οι απαντήσεις του κόμματος **DIE LINKE** κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση:

- Στη Γερμανία οι μισθοί πρέπει να αυξηθούν και η εσωτερική αγορά πρέπει να ενισχυθεί με τη βοήθεια ενός προγράμματος προσανατολισμένου στο μέλλον. Τα υψηλά εξαγωγικά πλεονάσματα πρέπει να μειωθούν.
- Αντί της δολιτικής λιτότητας, χρειαζόμαστε ένα ευρωδαικό δρόγραμμα εδενδύσεων για την ανάπτυξη των δημόσιων υδοδομών, των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, και για την κοινωνική και οικολογική ανασυγκρότηση.
- Ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών, κλείσιμο των φορολογικών παραδείσων, απαγόρευση κερδοσκοπικών συναλλαγών, σμίκρυνση και κοινωνικοποίηση των τραπεζών, και αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος.
- Ευρωπαϊκός φόρος μεγάλης περιουσίας για εκατομμυριούχους, δισεκατομμυριούχους, πλούσιους κεφαλαιούχους. Να μην πληρώσουν οι εργαζόμενοι, οι συνταξιούχοι οι άνεργοι το χρέος.

Το κόμμα DIE LINKE προωθεί αυτό το αίτημα καθώς και μια εκστρατεία των ευρωδαικών αριστερών κομμάτων, ώστε οι συγκρούσεις στην Ευρώπη σχετικά με την δληρωμή του χρέους να μην καταλήξουν σε εθνικολαϊκιστική σύγκρουση ανάμεσα στους ευρωπαϊκούς λαούς, αλλά να απογίνουν σύγκρουση μεταξύ των Ισχυρών και των Αδύναμων.

- Ο δημόσιος δανεισμός ὀρέῃει να αἰελευθερωθῃ αἰό τη δικτατορία των χρηματοοδιστωτικών αγορών. Άμεση χρηματοοδότηση μέσω μιας δημόσιας ευρωδαικής τράδειςας ὄου θα συσταθῃ.
- Οι οικονομικές ανισοροπίες, οι οποίες οξύνονται από μισθολογικό και κοινωνικό ντάμπινγκ ὀρέπει να υπερβαθόν. Εἰῃ είναι αναγκαία και μια οικονομική και βιομηχανική πολιτική, η οποία βάζει φραγμό στην αποβιομηχανοποίηση και στην οικονομική ισοπέδωση ολόκληρων περιφερειών και χωρών της Ευρώπης, και η οποία ωθῃ σε μιαν αντίθετη πορεία.
- Είμαστε αντίθετοι στη διάβρωση της δημοκρατίας των εκλεγμένων εθνικών κοινοβουλίων, και ζητάμε την ενίσχυση των δικαιωμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και την ενίσχυση των στοιχείων άμεσης δημοκρατίας.

«Γι' αυτό θα πρέπει στο μέλλον οι οικονομικές, δημοσιονομικές, φορολογικές, κοινωνικές πολιτικές και οι πολιτικές της αγοράς εργασίας των Χωρών της Ευρωζώνης να συντονίζονται στενότερα, ενώ ο ανταγωνισμός που επικρατεί σήμερα εξαιτίας του φορολογικού, κοινωνικού και μισθολογικού ντάμπινγκ, πρέπει να εμποδιστεί.» (Απόσπασμα από το προσχέδιο του προεκλογικού προγράμματος)

Ο δρόμος μας δεν επιδέχεται παράκαμψη

Η LINKE έχει αναπτύξει ουσιαστικές θέσεις σε συνάφεια με την πραγματική πάλη ενάντια στη νεοφιλελεύθερη ηγεμονία, οι οποίες θα μπορούσαν τουλάχιστον να καταστούν δομικά στοιχεία κατά την ανέγερση μιας κοινωνικής, δημοκρατικής, αλληλέγγυας, ειρηνικής και οικολογικής Ευρώπης. Ένας δρόμος που θα παρακάμπτει την αναγκαία προς τούτο κοινωνική και πολιτική πάλη, τη διεύρυνση των κοινωνικών αγώνων και την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής και διεθνούς αλληλεγγύης δεν υπάρχει.

Το πολυσυζητημένο ζήτημα αν για τον σκοπό αυτό θα πρέπει να αναζητηθῃ το εθνικό ή το ευρωπαϊκό προσκήνιο, τίθεται λανθασμένα. Και βέβαια πρέπει να δοθῃ η πάλη για την κοινωνικά αιτήματα και δημοκρατικά δικαιώματα με κάθε αποφασιστικότητα σε εθνικό επίπεδο, αλλά δεν πρέπει να υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία ότι το κεφάλαιο και οι πολυεθνικές εταιρείες εἰῃ και καιρό δρουν αλληλένδετες σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, και επίσης ότι χρησιμοποιούν αυτήν την οικονομική ισχύ και με τρόπο πολιτικό προκειμένου να επιβάλουν τα συμφέροντά τους. Αυτή είναι ακριβώς η υλική βάση της νεοφιλελεύθερης ηγεμονίας στην Ευρώπη. Οι εργαζόμενοι των παγκόσμιων εταιρειών διαπιστώνουν όλο και συχνότερα από εμπειρίες τους, το πώς οι εταιρείες χρησιμοποιούν τη μία βάση παραγωγής των εναντίον της άλλης, και πόσο αδύναμοι είναι οι ίδιοι όταν δεν είναι σε θέση να προσφέρουν διασυνοριακά την αλληλεγγύη τους.

Γι' αυτό δεν μπορεί να παρακαμφθῃ η συνεργασία, ο συντονισμός, η συνεννόηση των συνδικάτων, των αριστερών κομμάτων και των ομάδων των κοινωνικών κινημάτων. Το πρόγραμμα και η πολιτική μας πρέπει να διευκολύνουν αυτήν την διαδικασία. Για να κλείσω με τον Έλμαρ Άλτφατερ: «Το ημέρωμα του αχαλίνωτου καπιταλισμού [ή η υπέρβασή του - Μπ. Ρ.], η ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών, οι θέσεις εργασίας με κοινωνική ασφάλιση και η στροφή προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι οι προκλήσεις της χιλιετίας. Σε κάθε περίπτωση μπορούν να αντιμετωπιστούν καλύτερα μέσα σε μια ενωμένη Ευρώπη απ' ό,τι σε μια διχασμένη από το χάσμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης Ευρώπη και σε μια Ευρώπη προφανώς διαλυμένη από τα παιχνίδια μηδενικού αθροίσματος των παρανοϊκών υποτιμήσεων.»

Ο Μπερντ Ρίχινγκερ είναι Πρόεδρος του κόμματος DIE LINKE.